

เทศกาลดนตรีในภาคอีสาน: บทบาทด้านนันทนาการและแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน*

MUSIC FESTIVALS IN ISAN: THE ROLE OF RECREATION AND PATHWAYS TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT

เดชภณ ทองเต็ม

Tachapon Tongterm

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Department of Sport Science, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Sisaket Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: spsc_network@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 21 กันยายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 31 ตุลาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 31 ตุลาคม 2568

Received 21 September 2025; Revised 31 September 2025; Accepted 31 September 2025

บทคัดย่อ

เทศกาลดนตรีในภาคอีสานเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านความบันเทิง การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การจัดเทศกาลดนตรีในบริบทของภาคอีสานยังเผชิญกับความท้าทายในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม หรือการจัดการบริหารจัดการที่ยั่งยืน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เทศกาลดนตรีในฐานะกิจกรรมนันทนาการ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเทศกาล ประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเสนอแนวทางการพัฒนาเทศกาลดนตรีให้มีความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่าเทศกาลดนตรีในภาคอีสานไม่เพียงสร้างความบันเทิงและความผ่อนคลาย แต่ยังเป็นพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนทาง

Citation:

* เดชภณ ทองเต็ม. (2568). เทศกาลดนตรีในภาคอีสาน: บทบาทด้านนันทนาการและแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(5), 23-56.

Tachapon Tongterm. (2025). Music Festivals in Isan: The Role of Recreation and Pathways to Sustainable Development. Journal of Social Sciences Innovations, 2(5), 23-56.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.20>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

วัฒนธรรมและการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวและการสร้างอาชีพ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากขยะและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง รวมถึงปัญหาสังคม เช่น การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสารเสพติดในงานเทศกาล ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเทศกาลดนตรีในฐานะกิจกรรมนันทนาการที่ยั่งยืน ได้แก่ การออกแบบเทศกาลที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายหลากหลาย การควบคุมปัญหาสังคมผ่านมาตรการที่มีประสิทธิภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อยกระดับเทศกาลดนตรีให้เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมนันทนาการที่มีศักยภาพในระยะยาว

คำสำคัญ: เทศกาลดนตรี, นันทนาการ, ภาคอีสาน, ความยั่งยืน, การจัดการ

Abstract

Music festivals in the Isan region have become increasingly popular as recreational activities, playing a significant role in entertainment, social interaction, and cultural identity promotion. However, organizing music festivals in this context faces challenges in various dimensions, including environmental impacts, social issues, and a lack of sustainable management. This article aims to analyze music festivals as recreational activities, examine factors contributing to their success, assess their economic, social, cultural, and environmental impacts, and propose sustainable development strategies. The findings reveal that music festivals in Isan not only provide entertainment and relaxation but also serve as platforms for cultural exchange and economic stimulation through tourism and job creation. However, challenges remain, such as environmental issues arising from waste generation and excessive resource consumption, as well as social concerns related to alcohol and substance abuse within festival settings. Recommendations for enhancing the sustainability of music festivals as recreational activities include designing festivals that cater to diverse target groups, implementing effective measures to mitigate social issues, establishing systematic environmental management strategies, promoting community

engagement, and fostering collaboration among various sectors to elevate music festivals as integral components of a thriving and sustainable recreational industry.

Keywords: Music festivals, Recreation, Northeastern Thailand, Sustainability, Management

บทนำ

เทศกาลดนตรี (music festivals) เป็นกิจกรรมนันทนาการที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั่วโลก ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่สำหรับการแสดงดนตรีสดเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาค (Packer & Ballantyne, 2011) โดยในระดับสากล แนวคิด "Serious Leisure Perspective" (Stebbins, 2007) ได้อธิบายไว้ว่า การเข้าร่วมเทศกาลดนตรีเป็นการใช้เวลาว่างที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจและสังคม ขณะที่แนวคิด "Experience Economy" (Pine & Gilmore, 1999) ชี้ให้เห็นว่าเทศกาลดนตรีเป็นมากกว่าการแสดงสด แต่เป็นการสร้างมูลค่าผ่านประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ นอกจากนี้แนวคิด "Creative Placemaking" (Markusen & Gadwa, 2010) ยังแสดงให้เห็นว่าเทศกาลดนตรีสามารถเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเมืองและชุมชนให้มีความมีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเทศกาลดนตรีมีบทบาทสำคัญต่อสุขภาวะของผู้เข้าร่วม โดยช่วยลดความเครียดและส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม (Gibson & Connell, 2016) อีกทั้งยังเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ซึ่งหลายประเทศใช้เป็นกลยุทธ์หลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Andersson et al., 2012)

ในบริบทของประเทศไทย เทศกาลดนตรีได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (จิตสุภา เมืองแมน และสันติธร ภูริภักดี, 2566; ประกายกาวิล ศรีจินดา และคณะ, 2563) โดยเฉพาะในฐานะกิจกรรมนันทนาการที่ตอบสนองต่อไลฟ์สไตล์ของคนรุ่นใหม่ และเป็นพื้นที่สำหรับการหลีกหนีจากชีวิตที่เร่งรีบในเมือง (เมธัส มะกล่ำทอง และคณะ, 2567) โดยเทศกาลดนตรีขนาดใหญ่ เช่น Big Mountain Music Festival และ Wonderfruit Festival ได้กลายเป็นเวทีสำคัญที่เชื่อมโยงดนตรี ศิลปะ และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ขณะที่เทศกาลดนตรีในท้องถิ่นก็มีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วัชรภรณ์ จุลทา, 2566) ซึ่งสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หรือนิยมเรียกกันว่าภาคอีสาน พบว่ามีพัฒนาการของเทศกาลดนตรีที่น่าสนใจ เนื่องจากภูมิภาคนี้มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง และมีการใช้เทศกาลดนตรีเป็นเครื่องมือส่งเสริมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากพื้นที่ภูมิภาคอื่น ๆ ของไทย (สิริขญา คอนกรีต, 2558) ยกตัวอย่างเทศกาลดนตรีเช่น หมอลำม่วนแลนด์มิวสิกเฟสติวัล (หมอลำม่วนแลนด์ มิวสิกเฟสติวัล, 2568) ไทบ้านแลนด์ (ไทบ้านแลนด์, 2568) และมหรหรรหมอลำเฟสติวัล “ร้อยแก่นสารสินธุ์” (ทรูไอดี, 2567) ซึ่งได้รับความนิยมจากทั้งคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ เนื่องจากเป็นเวทีที่นำเสนอหมอลำและดนตรีอีสานร่วมสมัยในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้

นอกจากมิติทางวัฒนธรรม เทศกาลดนตรียังมีบทบาทสำคัญในมิติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในการกระตุ้นการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน (นพมาศ ยศเรศ และสันติธร ภูริภักดี, 2567; Borges et al., 2021) ผู้ประกอบการท้องถิ่นได้รับโอกาสจำหน่ายสินค้าและบริการ ขณะที่ธุรกิจที่พักและร้านอาหารเติบโตขึ้นตามการขยายตัวของเทศกาล แต่อย่างไรก็ตาม เทศกาลดนตรีอาจส่งผลกระทบต่อในด้านลบ เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น และการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง (Ballantyne et al., 2014) ปัญหาสังคม เช่น การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสารเสพติดที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมไม่เหมาะสม (Abreu-Novais & Arcodia, 2013) รวมถึงความท้าทายด้านการบริหารจัดการ เช่น การรักษาสมดุลระหว่างการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาตลาดดนตรีเชิงพาณิชย์ (Li & Wood, 2016)

แม้ว่าเทศกาลดนตรีในภาคอีสานจะมีบทบาทสำคัญ แต่ยังคงขาดงานวิจัยที่ศึกษามิติของเทศกาลดนตรีในฐานะกิจกรรมนันทนาการที่ยั่งยืน ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์บทบาทของเทศกาลดนตรีในฐานะกิจกรรมนันทนาการ โดยพิจารณามิติของการพักผ่อน ความบันเทิง และความสัมพันธ์ทางสังคม 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเทศกาลดนตรีในบริบทของภาคอีสาน รวมถึงแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพ 3) ประเมินผลกระทบของเทศกาลดนตรีในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และ 4) แนะนำแนวทางพัฒนาเทศกาลดนตรีให้มีความยั่งยืนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับเทศกาลดนตรีในภาคอีสาน และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดเทศกาลที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลดนตรีในบริบทนันทนาการ

เทศกาลดนตรีเป็นมากกว่างานแสดงดนตรีสด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สร้างประสบการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมในหลากหลายมิติ แนวคิดทางนันทนาการและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สามารถนำมาใช้วิเคราะห์เทศกาลดนตรีเพื่อให้เข้าใจบทบาทของเทศกาลเหล่านี้ได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เข้าใจถึงกลไกการสร้างคุณค่าของเทศกาลดนตรี ไม่ว่าจะเป็นในด้านความบันเทิง การสร้างประสบการณ์ การพัฒนาเศรษฐกิจ หรือการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของเทศกาลดนตรีในภาคอีสานของประเทศไทย การศึกษานี้จะเน้นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลดนตรีในฐานะกิจกรรมนันทนาการ (recreational activity) และบทบาทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (creative industries) ที่มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคม

1. แนวคิดนันทนาการและประสบการณ์เทศกาลดนตรี

เทศกาลดนตรีถือเป็นกิจกรรมนันทนาการที่มีลักษณะเฉพาะ โดยสามารถอธิบายผ่านแนวคิด Serious Leisure Perspective (Stebbins, 2007) ซึ่งระบุว่ากิจกรรมนันทนาการสามารถแบ่งออกเป็นสามประเภท ได้แก่ serious leisure (นันทนาการเชิงลึก) casual leisure (นันทนาการทั่วไป) และ project-based leisure (นันทนาการที่เน้นโครงการ) โดยเทศกาลดนตรีมักเป็นส่วนหนึ่งของ serious leisure เนื่องจากผู้เข้าร่วมบางกลุ่มใช้เทศกาลดนตรีเป็นพื้นที่สร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะทางดนตรี อีกทั้ง การมีส่วนร่วมในเทศกาลดนตรีเป็นโอกาสในการแสดงออกทางวัฒนธรรมและสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มคนที่มีความสนใจคล้ายกัน

แนวคิดเกี่ยวกับ ประสบการณ์นันทนาการ (Recreational Experience) ยังสามารถอธิบายเทศกาลดนตรีผ่าน Experience Economy (Pine & Gilmore, 2013) ซึ่งแบ่งประเภทของประสบการณ์ออกเป็นสี่รูปแบบ ได้แก่ Entertainment (ความบันเทิง) Education (การเรียนรู้) Esthetic (ความสุนทรีย์) และ Escapism (การหลีกหนีจากชีวิตประจำวัน) โดยเทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบทั้งสี่ประเภท โดยเฉพาะการเป็นพื้นที่ที่ให้ประสบการณ์ความบันเทิงและความสุนทรีย์ทางดนตรี ในขณะเดียวกัน ผู้เข้าร่วมเทศกาลยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมทางดนตรีและมีโอกาสสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน

อีกแนวคิดที่เกี่ยวข้องคือ Flow Theory (Csikszentmihalyi, 1990) ซึ่งอธิบายว่าประสบการณ์ที่ดีที่สุดของมนุษย์เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะ

"ลื่นไหล" (flow) โดยเทศกาลดนตรีที่มีการจัดการอย่างดีสามารถกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดภาวะ flow ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่กับดนตรีและบรรยากาศของเทศกาล

2. เทศกาลดนตรีกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และเศรษฐกิจ

เทศกาลดนตรีไม่เพียงเป็นกิจกรรมนันทนาการ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (creative industries) ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมและนวัตกรรม ตามแนวคิดของ Creative Placemaking (Markusen & Gadwa, 2010) การจัดการเทศกาลดนตรีสามารถช่วยพัฒนาเมืองและชุมชน โดยดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างโอกาสทางธุรกิจ และส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น เทศกาล Glastonbury ในสหราชอาณาจักรที่สร้างรายได้มหาศาลให้กับภูมิภาค หรือ Fuji Rock Festival ในญี่ปุ่นที่เป็นแรงผลักดันสำคัญต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศ

แนวคิด Cultural Economy (Scott, 2000) ยังชี้ให้เห็นว่าเทศกาลดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการจ้างงาน การบริโภคสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับดนตรี และการขยายตัวของอุตสาหกรรมบันเทิง นอกจากนี้ ในบริบทของประเทศไทย เทศกาลดนตรีในภาคอีสานมีศักยภาพในการกระตุ้นเศรษฐกิจและการพัฒนาการท่องเที่ยวผ่านดนตรีพื้นเมือง เช่น หมอลำและดนตรีอีสานอินดี้ ซึ่งมีฐานผู้ชมที่กว้างขวางในยุคปัจจุบัน (สิทธิณี เกตุจินดา และคณะ, 2567)

การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจยังสามารถใช้แนวคิด Multiplier Effect (Frey, 1994) เพื่ออธิบายว่าเทศกาลดนตรีก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจผ่านค่าใช้จ่ายของผู้เข้าร่วม เช่น ค่าตั๋ว ค่าอาหาร ค่าที่พัก และสินค้าที่ระลึก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เทศกาลดนตรีมีบทบาทเชิงเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

3. เทศกาลดนตรีและผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม

เทศกาลดนตรีเป็นพื้นที่ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ ๆ โดยแนวคิด Social Capital (Putnam, 2000) ได้อธิบายว่าเทศกาลดนตรีช่วยเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมระหว่างผู้เข้าร่วมและชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างศิลปิน ผู้เข้าร่วม และชุมชนในเทศกาลดนตรีสามารถนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน

ส่วนในมุมมองของ Cultural Hybridization (Stokes, 2004) เทศกาลดนตรีเป็นเวทีที่ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ยกตัวอย่างเช่น การรวมดนตรีอีสานเข้ากับแนวดนตรี

สากลในเทศกาลต่าง ๆ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่และช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปสู่ระดับโลก (ชาคริต รถทอง, 2561; รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน, 2567) และนอกจากนี้ ยังมีแนวคิด Glocalization (Robertson, 1995) ที่อธิบายว่าเทศกาลดนตรีสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอวัฒนธรรมในระดับโลกได้

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้เขียนกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเทศกาลดนตรีไม่เพียงแต่ส่งเสริมวัฒนธรรม แต่ยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และเผยแพร่ วัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งมีความสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนและสร้างความยั่งยืนของ วัฒนธรรมในระยะยาว

บทบาทของเทศกาลดนตรีในฐานะกิจกรรมนันทนาการ

เทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมนันทนาการที่มีบทบาทสำคัญทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ ไม่เพียงแต่เป็นแพลตฟอร์มที่เปิดโอกาสให้ศิลปินได้แสดงออกทางดนตรี แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้หลีกหนีจากความเคร่งเครียดในชีวิตประจำวัน เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน โดยเฉพาะในภาคอีสานที่มีการจัดเทศกาลดนตรีในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งเทศกาลเหล่านี้จึงไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการพักผ่อน และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ดังนี้

1. การพักผ่อน (Relaxation)

หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 เทศกาลดนตรีได้รับการยอมรับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถผ่อนคลายและฟื้นฟูสภาพจิตใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดเทศกาลดนตรีในพื้นที่ที่มีองค์ประกอบทางธรรมชาติ เช่น ทุ่งหญ้า ป่าเขา หรือบริเวณริมแม่น้ำ สามารถลดสิ่งรบกวนทางจิตใจและช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพักผ่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนันทนาการบำบัดที่ชี้ให้เห็นว่าการอยู่ท่ามกลางธรรมชาติสามารถช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างสุขภาวะทางอารมณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Packer & Ballantyne, 2011; Karlsen & Brändström, 2008) สำหรับในบริบทของภาคอีสานของไทย มีการจัดเทศกาลดนตรีในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องและในหลากหลายจังหวัด โดยในช่วงปี 2567-2568 มีเทศกาลดนตรีที่เป็นที่รู้จัก อาทิ Big Mountain Music Festival, E-San Music Festival Thailand, Khao Lun Concert 2024 (เขาลัน), Khongchiam Music

Camp, Love Fest Thailand "Music on the Hill 2024", Movie on the Hill 5 รอบ กองเฟรนด์, Muuji Festival 2025, Nanglen Music Festival 2024 (นั่งเล่น 8), เฉียงเหนือ เฟส 3, ไทบ้านแลนด์ 6 ตอน จุงหมู่แลนด์, แผลด มิวสิคเฟสตีวัล, ภูผาม่าน เฟสตีวัล, ภูลังกา มิวสิค เฟสตีวัล, มหกรรมหมอลำเฟสตีวัล “ร้อยแก่นสารสินธุ์”, ริมผา มิวสิค เฟสตีวัล ครั้งที่ 12, ลุยเขา มิวสิคเฟสตีวัล, หมอลำม่วนแลนด์ มิวสิคเฟสตีวัล, ห้วยไร่อาร์น่า เฟสตีวัล 3 และอีสานใต้มิวสิคเฟส เป็นต้น

เทศกาล "ไทบ้านแลนด์ 6" ในจังหวัดศรีสะเกษ ถือเป็นตัวอย่างของเทศกาลดนตรีที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการพักผ่อนผ่านองค์ประกอบทางธรรมชาติ โดยพื้นที่จัดงานที่เปิดโล่งและล้อมรอบด้วยป่าสร้างบรรยากาศที่เงียบสงบ แต่เดินทางไม่ไกล ผู้เข้าร่วมสามารถนั่งฟังดนตรีกลางแจ้งในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผ่อนคลาย (ไทบ้านแลนด์, 2568) นอกจากนี้ "ภูผาม่าน เฟสตีวัล" ซึ่งจัดขึ้นในจังหวัดขอนแก่น ยังใช้ภูมิทัศน์ของภูเขาและป่าไม้เป็นจุดเด่นของเทศกาล ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายในเมืองและสัมผัสกับบรรยากาศที่ผ่อนคลายได้มากยิ่งขึ้น (ภูผาม่าน เฟสตีวัล, 2568)

เทศกาลดนตรีที่ออกแบบให้มีโซนสำหรับการพักผ่อนโดยเฉพาะ เช่น พื้นที่สำหรับนั่งเล่น ฟังดนตรี หรือทำกิจกรรมเบา ๆ ร่วมกับเพื่อนและครอบครัว ยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้เทศกาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมที่มองหาพื้นที่สำหรับการฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกาย การออกแบบพื้นที่เช่นนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกละวางและลดความกดดันจากกิจวัตรประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าเทศกาลดนตรีสามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจผ่านประสบการณ์ที่สมดุลระหว่างความบันเทิงและการพักผ่อน

ภาพที่ 1 ตัวอย่างภาพการจัดเทศกาลดนตรีที่เน้นกิจกรรมนันทนาการเพื่อการพักผ่อน

2. ความบันเทิง (Entertainment)

เทศกาลดนตรีเป็นศูนย์กลางของความบันเทิงที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ทางดนตรีที่หลากหลาย เทศกาลเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงเวทีสำหรับการแสดงดนตรีสด แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้ผู้ชมสามารถสำรวจแนวเพลงใหม่ ๆ และสัมผัสกับวัฒนธรรมทางดนตรีที่แตกต่างไปจากสิ่งที่คุ้นเคย เทศกาลที่ออกแบบให้มีความหลากหลายของแนวดนตรีสามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น และสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยพลังของดนตรีและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม (ธรรมยุทธ์ จันทรทิพย์ และพรพรหม ชมงาม, 2565; Brennan et al., 2019)

เทศกาล "อีสานใต้มิวสิกเฟส" เป็นตัวอย่างของงานดนตรีที่เน้นการสร้างความบันเทิงผ่านการผสมผสานแนวดนตรีที่หลากหลาย โดยรวมเอาดนตรีอีสานอินดี้ หมอลำร่วมสมัย และ EDM เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถเลือกสัมผัสประสบการณ์ดนตรีตามความชอบของตนเอง เทศกาลนี้ยังเปิดโอกาสให้ศิลปินหน้าใหม่ได้มีเวทีแสดงผลงาน ซึ่งช่วยสร้างความแปลกใหม่ให้กับผู้ชม นอกจากนี้ "Big Mountain Music Festival" เป็นอีกเทศกาลหนึ่งที่มีความนิยม เนื่องจากมีการรวบรวมแนวดนตรีที่หลากหลาย ตั้งแต่ดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีร็อก ไปจนถึงดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเพลิดเพลินกับแนวดนตรีที่แตกต่างกันภายในงานเดียวกัน (ประกายกาวิล ศรีจินดา และคณะ, 2563; วัชรภรณ์ จุลทา, 2566)

นอกจากการแสดงดนตรี เทศกาลดนตรีบางแห่งยังมีการออกแบบเวทีที่สร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้กับผู้เข้าร่วม เช่น การใช้พลุ เทคนิคแสง สี เสียง และโปรเจกชันแบบอินเตอร์แอคทีฟ เพื่อเพิ่มอรรถรสในการชมคอนเสิร์ต และสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับผู้เข้าร่วม (ชาคริต รถทอง, 2561) เทศกาลเหล่านี้ไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิง แต่ยังเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยกระตุ้นอารมณ์และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงออกทางศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของเทศกาลดนตรีในการส่งเสริมทั้งความสุขและพลังสร้างสรรค์ในสังคม

ภาพที่ 2 ตัวอย่างภาพการจัดเทศกาลดนตรีที่เน้นเทคนิคแสง สี เสียง และโปรเจกชันแบบอินเทอร์แอคทีฟ เพื่อเพิ่มอรรถรสในการชมคอนเสิร์ต

3. การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

เทศกาลดนตรีเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม โดยช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสานสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความสนใจร่วมกัน ลักษณะของเทศกาลที่ไม่เป็นทางการและเปิดกว้างทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถสร้างเครือข่ายใหม่ ๆ ได้โดยอาศัยดนตรีเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยง (Wilks, 2011) การศึกษาพบว่าเทศกาลดนตรีที่มืองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมจากชุมชนสามารถเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกลุ่มผู้ชม ศิลปิน และผู้จัดงาน ซึ่งช่วยให้เกิดบรรยากาศของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนทางดนตรี (Laing & Mair, 2015)

เทศกาล "ไทบ้านแลนด์" ซึ่งจัดขึ้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นตัวอย่างของงานดนตรีที่สามารถส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบเทศกาลให้มีบรรยากาศเป็นกันเอง ด้วยการใช้พื้นที่กลางแจ้งที่เปิดโล่งและเน้นแนวดนตรีอีสานอินดี้และหมอลำร่วมสมัย ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถสนทนาและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีรสนิยมทางดนตรีคล้ายกัน (ไทบ้านแลนด์, 2568) นอกจากนี้ เทศกาล "Khongchiam Music Camp" ซึ่งจัดขึ้นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีการผสมผสานกิจกรรมทางดนตรีกับการตั้งแคมป์ริมแม่น้ำโขง ยังช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งมากกว่าการเข้าชมคอนเสิร์ตทั่วไป (โขงเจียม มิวสิค แคมป์, 2568)

การที่เทศกาลดนตรีเปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมที่มีความหมายและการสื่อสารที่เป็นธรรมชาติ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถขยายเครือข่ายสังคมและเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ที่มี

ความสนใจร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของกิจกรรมนันทนาการที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในระยะยาว

4. การสร้างความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

เทศกาลดนตรีมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เข้าร่วม ผ่านการสัมผัสประสบการณ์ทางดนตรีที่หลากหลาย รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและการแสดงออก เทศกาลที่ส่งเสริมการคิดเชิงสร้างสรรค์มักเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ทดลองแนวคิดใหม่ ๆ ผ่านเวิร์กช็อป การมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์ และการเรียนรู้จากศิลปินที่มีความสามารถ (Abreu-Novais & Arcodia, 2013)

เทศกาล "Big Mountain Music Festival" เป็นตัวอย่างของงานดนตรีที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ผ่านการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมกับดนตรี โดยเปิดพื้นที่ให้ศิลปินและผู้เข้าร่วมได้ทดลองแนวทางใหม่ ๆ ในการแสดงออก เช่น การใช้ Street Art และการแสดงดนตรีทดลองที่ผสมผสานแนวเพลงต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในขณะที่เทศกาล "ภูผาม่าน เฟสติวล" ซึ่งจัดขึ้นในจังหวัดขอนแก่น เน้นการออกแบบเวทีและบรรยากาศที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ เช่น เวิร์กช็อปการทำเครื่องดนตรีจากวัสดุรีไซเคิล ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะเชิงสร้างสรรค์และการคิดนอกกรอบ (ภูผาม่าน เฟสติวล, 2568)

การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมในเทศกาลดนตรีที่เปิดโอกาสให้พวกเขาได้สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง นับเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้เทศกาลดนตรีเป็นพื้นที่แห่งนวัตกรรมและการพัฒนาองค์ความรู้ทางศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่ากิจกรรมนันทนาการสามารถกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมการแสดงออกของผู้เข้าร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การเสริมสร้างทักษะทางสังคม (Social Skills Development)

เทศกาลดนตรีเป็นเวทีสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนจากหลากหลายพื้นเพ การเข้าร่วมงานดนตรีเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ทางสังคมในบริบทนันทนาการ (Borges et al., 2021) งานศึกษาพบว่ากิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในเทศกาลดนตรีสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาทักษะด้านการสร้างความสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม และการจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Li & Wood, 2016)

ตัวอย่างของเทศกาลที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ "ห้วยไร่โออาร์น่า เฟสติวล 3" ซึ่งจัดขึ้นในจังหวัดสกลนคร เทศกาลนี้ใช้พื้นที่กลางแจ้งที่เปิดโล่งเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วม ผู้คนจากหลากหลายภูมิหลังสามารถพบปะ พูดคุย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีและวิถีชีวิตของตนเองได้โดยธรรมชาติ นอกจากนี้ เทศกาลยังมีโซนที่ส่งเสริมการสื่อสารระหว่างศิลปินและผู้ชม ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถฝึกฝนทักษะการสนทนาและการฟังความคิดเห็นจากบุคคลที่มีแนวคิดหลากหลาย (ห้วยไร่ โออาร์น่า Festival, 2568)

เทศกาลดนตรีที่ออกแบบให้มีโครงสร้างที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าทางสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้พวกเขาได้ฝึกฝนการสร้างเครือข่าย และเรียนรู้การทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านมนุษยสัมพันธ์ในระยะยาว

6. การส่งเสริมความรู้และการเรียนรู้ (Education and Learning)

เทศกาลดนตรีเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยนอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังเป็นพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางดนตรี ศิลปะ และวัฒนธรรม การที่เทศกาลมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น เวิร์กช็อปทางดนตรี การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคโนโลยีเสียง และนิทรรศการทางศิลปะ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับความรู้และพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต (Abreu-Novais & Arcodia, 2013)

ตัวอย่างของเทศกาลที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ "อีสานใต้มิวสิกเฟส" ซึ่งจัดขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย นอกจากการแสดงดนตรีแล้ว เทศกาลนี้ยังมีการจัดเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการผลิตดนตรี ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้กระบวนการสร้างเพลง ตั้งแต่การแต่งเพลง การบันทึกเสียง ไปจนถึงการออกแบบเวทีแสดงสด นอกจากนี้ เทศกาลยังมีการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพื้นบ้านและการสร้างสรรค์งานศิลปะจากวัสดุเหลือใช้ ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้เข้าใจมิติของศิลปะและดนตรีในแง่มุมที่กว้างขึ้น (Barbarian, 2568)

การมีส่วนร่วมในเทศกาลดนตรีที่ส่งเสริมการเรียนรู้สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ทั้งในด้านดนตรี การสื่อสาร และความคิดสร้างสรรค์ เทศกาลดนตรีจึงไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่สำหรับการฟังเพลง แต่ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่สนุกสนานและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่ากิจกรรมนันทนาการสามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการศึกษาในบริบทที่ไม่เป็นทางการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเทศกาลดนตรี

เทศกาลดนตรีที่ประสบความสำเร็จไม่ได้ขึ้นอยู่กับการจัดแสดงดนตรีเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงปัจจัยด้านการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การเลือกสถานที่และช่วงเวลาที่เหมาะสม ตลอดจนกลยุทธ์ด้านการตลาดและการมีส่วนร่วมของผู้สนับสนุน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานและเพิ่มผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนท้องถิ่น

1. การจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการเทศกาลดนตรีที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผนที่รอบคอบทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและมาตรการรองรับจำนวนผู้เข้าร่วม เพื่อให้เทศกาลสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้เข้าร่วมงาน การกำหนดโซนต่าง ๆ เช่น โซนเวทีหลัก โซนอาหาร พื้นที่สำหรับการพักผ่อน และโซนที่พิกแคมป์เป็นแนวทางสำคัญในการลดความแออัดและช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าถึงบริการได้สะดวก (Bowen & Daniels, 2005) นอกจากนี้ การวางแผนการจราจรในบริเวณงาน รวมถึงจุดเข้าออกที่เหมาะสมยังช่วยลดปัญหาความแออัดของการสัญจรในช่วงที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก ทั้งนี้ เทศกาลที่จัดขึ้นในพื้นที่เปิดโล่ง เช่น "ริมผา มิวสิค เฟสติวล" ในจังหวัดเลย ได้นำหลักการจัดการพื้นที่มาใช้โดยแบ่งโซนแคมป์ ปังออกจากเวทีหลักอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ที่ต้องการพักผ่อนสามารถหลีกเลี่ยงเสียงรบกวนจากเวทีคอนเสิร์ตได้ (Rimpha Music Festival, 2568) ในขณะที่ "Khongchiam Music Camp" ที่จัดขึ้นริมแม่น้ำโขง ได้มีการออกแบบพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น การตั้งแคมป์ และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เทศกาลสามารถมอบประสบการณ์ที่แตกต่างจากเทศกาลดนตรีในเขตเมือง (โขงเจียม มิวสิค แคมป์, 2568) นอกจากนี้ การจัดการด้านความปลอดภัยก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเทศกาล ควรมีการตรวจสอบบัตรเข้างาน มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ และการควบคุมปริมาณแอลกอฮอล์ รวมถึงการเตรียมทีมแพทย์ฉุกเฉินและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้พร้อมปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้เทศกาลสามารถสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้กับผู้เข้าร่วมได้มากขึ้น (Frey, 1994)

2. สถานที่และฤดูกาล

การเลือกสถานที่และช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเทศกาลดนตรี สถานที่ที่มีภูมิทัศน์สวยงาม เช่น บริเวณริมแม่น้ำหรือภูเขา สามารถสร้างประสบการณ์ทางดนตรีที่มีเอกลักษณ์และช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถดื่มด่ำกับบรรยากาศของงาน

ได้มากขึ้น (Andersson et al., 2012) การเลือกสถานที่ที่เหมาะสมยังต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทาง ระบบสาธารณูปโภค และความสามารถในการรองรับจำนวนผู้เข้าร่วมงาน ตัวอย่างเช่น "ภูมาม่าน เฟสติวล" ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเลือกใช้พื้นที่กลางหุบเขาเป็นสถานที่จัดงาน ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถเพลิดเพลินกับดนตรีท่ามกลางธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ (ภูมาม่าน เฟสติวล, 2568) ในขณะที่ "Movie on the Hill 5 รอบกองเฟรนด์" ซึ่งจัดขึ้นในบริเวณเขาใหญ่ ใช้ประโยชน์จากภูมิประเทศที่มีความสูงเพื่อสร้างบรรยากาศที่ผสมผสานระหว่างดนตรีและการฉายภาพยนตร์กลางแจ้ง ซึ่งทำให้เทศกาลมีจุดเด่นที่แตกต่างจากเทศกาลอื่น ๆ (แนวหน้า, 2567) นอกจากนี้ การเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมยังเป็นสิ่งสำคัญ ฤดูหนาวถือเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการจัดเทศกาลดนตรี เนื่องจากอุณหภูมิที่เย็นสบายช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถอยู่ในพื้นที่กลางแจ้งได้เป็นเวลานานโดยไม่รู้สึกอึดอัด การจัดเทศกาลในช่วงที่อากาศร้อนอาจลดความสะดวกสบายของผู้เข้าร่วมและทำให้ต้องใช้มาตรการรองรับเพิ่มเติม เช่น การติดตั้งพื้นที่ร่มเงาหรือจุดแจกน้ำดื่ม ซึ่งอาจเพิ่มต้นทุนในการจัดงาน ดังนั้น การเลือกสถานที่และฤดูกาลที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เทศกาลสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้เข้าร่วม (Brennan et al., 2019)

3. ราคาบัตรเข้าชม

การกำหนดราคาบัตรเข้าชมเทศกาลดนตรีมีผลโดยตรงต่อจำนวนผู้เข้าร่วมงาน และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเทศกาล (ธรรมยุทธิ์ จันทรทิพย์ และพรพรหม ชมงาม, 2565; นพมาศ ยศเรศ และสันติธร ภูมิภักดี, 2567) การตั้งราคาบัตรที่หลากหลาย เช่น บัตรวันเดียว บัตรหลายวัน และบัตร VIP ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเลือกประเภทของบัตรที่เหมาะสมกับงบประมาณและความต้องการของตนเอง (Abreu-Novais & Arcodia, 2013) เทศกาลที่สามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมจากกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันมักใช้กลยุทธ์การตั้งราคาที่มีความยืดหยุ่น เช่น การให้ส่วนลดสำหรับการจองล่วงหน้า หรือโปรโมชั่นพิเศษสำหรับกลุ่มนักศึกษา ซึ่งช่วยกระตุ้นการขายบัตรและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงของกลุ่มเป้าหมายที่มีงบประมาณจำกัด ตัวอย่างเช่น "Big Mountain Music Festival" ใช้กลยุทธ์ Early Bird Ticket หรือบัตรราคาพิเศษที่จำหน่ายก่อนวันงานในจำนวนจำกัด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมตัดสินใจซื้อบัตรล่วงหน้า (Big Mountain Music Festival, 2568) ในขณะที่เทศกาล "แฟลต มิวสิคเฟสติวล" มีตัวเลือกบัตรหลายระดับ เช่น บัตรทั่วไป และบัตร VIP ซึ่งให้สิทธิพิเศษเพิ่มเติม เช่น โชนรับชมพิเศษ และสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษภายในงาน (แฟลต มิวสิคเฟสติวล, 2568) การตั้งราคาที่เหมาะสมช่วยให้เทศกาลสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้เข้าร่วมได้กว้างขึ้น ในขณะเดียวกันยังสามารถเพิ่มรายได้

ให้กับงานโดยไม่กระทบต่อประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม การออกแบบโครงสร้างราคาที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้เทศกาลสามารถดำเนินไปได้อย่างประสบความสำเร็จ

ภาพที่ 3 ตัวอย่างโปสเตอร์กำหนดราคางานเทศกาลดนตรีต่าง ๆ

4. ผู้สนับสนุนงาน (Sponsors)

การสนับสนุนจากภาคธุรกิจและองค์กรต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับเทศกาลดนตรี ทั้งในแง่ของการเพิ่มงบประมาณ ลดต้นทุนการดำเนินงาน และขยายโอกาสทางการตลาด ผู้สนับสนุนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงิน การจัดสรรทรัพยากร เช่น อุปกรณ์แสงสีเสียง หรือการใช้แพลตฟอร์มประชาสัมพันธ์ขององค์กรในการช่วยโปรโมตเทศกาล การเลือกผู้สนับสนุนที่มีภาพลักษณ์สอดคล้องกับแนวทางของงานยังช่วยเสริมสร้างความน่าสนใจและเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม เช่น เทศกาล Love Fest Thailand "Music on the Hill 2024" ที่ได้รับการสนับสนุนจากธุรกิจเครื่องดื่มชั้นนำและแบรนด์ท่องเที่ยว ทำให้สามารถเพิ่มโซนพิเศษสำหรับผู้เข้าร่วมที่ต้องการประสบการณ์ที่เหนือระดับ (ไร่ทองสมบูรณ์คลับ, 2567) นอกจากนี้ "Movie on the Hill 5 รอบกองไฟ" เป็นอีกหนึ่งเทศกาลที่ประสบความสำเร็จจากการได้รับการสนับสนุนจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างด้วยการบูรณาการดนตรีและภาพยนตร์เข้าด้วยกัน (แนวหน้า, 2567) การสนับสนุนจากภาคเอกชนยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของเทศกาล และส่งเสริมโอกาสในการเติบโตของอุตสาหกรรมดนตรีและนันทนาการในประเทศไทย ในขณะเดียวกัน ผู้สนับสนุนเองยังได้รับประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ผ่านเทศกาลดนตรี ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้บริโภคเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวางแผนและสร้างความร่วมมือที่เหมาะสมระหว่างเทศกาลดนตรีกับภาคธุรกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความยั่งยืนของเทศกาลและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ (Leenders et al., 2005; Ballantyne et al., 2014)

ภาพที่ 4 ตัวอย่างแบรนด์สินค้าของผู้สนับสนุนงานเทศกาลดนตรีในภาคอีสาน

5. การตลาดและการประชาสัมพันธ์

กลยุทธ์ทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เทศกาลดนตรีสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและสร้างกระแสความนิยมในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่สื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค การใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram, TikTok และ YouTube สามารถช่วยให้เทศกาลดนตรีสร้างการรับรู้และกระตุ้นการเข้าร่วมของผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นพมาศ ยศเรศ และสันติธร ภูริภักดี, 2567) โดยกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ การใช้คอนเทนต์วิดีโอโปรโมต การจัดกิจกรรมร่วมสนุกผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการใช้ศิลปินชื่อดังเป็นพรีเซ็นเตอร์เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ เทศกาล "นั่งเล่น 8 (Nanglen Music Festival 2024)" เป็นตัวอย่างของงานที่สามารถสร้างกระแสในโลกออนไลน์ได้ดีผ่านการใช้แคมเปญประชาสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับไลฟ์สไตล์ของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การเผยแพร่ตัวอย่างการแสดงของศิลปินที่จะขึ้นเวทีและการสร้างแฮชแท็กเฉพาะของเทศกาลที่ช่วยให้เกิดการแชร์ข้อมูลในวงกว้าง (Nanglen Music Festival, 2568) นอกจากนี้ "แฟด มิวสิคเฟสตีวัล" ยังเป็นตัวอย่างของเทศกาลที่ใช้กลยุทธ์การตลาดผ่านอินฟลูเอนเซอร์ในวงการดนตรี ทำให้สามารถดึงดูดกลุ่มผู้เข้าร่วมที่สนใจดนตรีอินดี้และดนตรีแนวใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แฟด มิวสิคเฟสตีวัล, 2568) กลยุทธ์ด้านการตลาดที่ดีไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มยอดขายบัตรเข้าชมงาน แต่ยังช่วยสร้างฐานแฟนคลับของเทศกาล

ในระยะยาว โดยการออกแบบเนื้อหาทางการตลาดที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของเทศกาล การสร้างทีมงานที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และการบูรณาการเทคนิคการเล่าเรื่องที่ดึงดูดความสนใจเป็นแนวทางที่ช่วยให้เทศกาลสามารถเติบโตและสร้างความผูกพันกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมั่นคง (Laing & Mair, 2015; Brown & Sharpley, 2019)

6. กลุ่มอายุของผู้เข้าร่วม

การเข้าใจกลุ่มอายุของผู้เข้าร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการออกแบบเทศกาลให้ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มอายุที่แตกต่างกันมักมีพฤติกรรมและความคาดหวังที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเทศกาลดนตรี การออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มช่วยให้เทศกาลสามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมที่หลากหลายได้มากขึ้น ดังนี้

1) **กลุ่มวัยรุ่นและคนรุ่นใหม่:** มักให้ความสนใจกับแนวดนตรีที่มีจังหวะสนุกสนาน เช่น EDM, ฮิปฮอป และอีसानอินดี้ เทศกาลที่ตอบโจทย์กลุ่มนี้มักต้องมีองค์ประกอบที่สร้างความตื่นเต้น เช่น เวทีที่ออกแบบอย่างมีเอกลักษณ์ แสงสีเสียงที่ดึงดูด และกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การแข่งขันเต้น หรือการพบปะศิลปิน เทศกาล "Khao Lun Concert 2024 (เขาลั่น)" เป็นตัวอย่างของงานที่สามารถดึงดูดกลุ่มวัยรุ่นได้ดี เนื่องจากมีการผสมผสานดนตรีแนวสมัยใหม่เข้ากับบรรยากาศการเฉลิมฉลองที่เป็นเอกลักษณ์ (Megatix, 2567)

2) **กลุ่มวัยทำงาน:** มักให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่ผ่อนคลายมากกว่าความตื่นเต้น เทศกาลที่ตอบโจทย์กลุ่มนี้มักเป็นงานที่จัดในบรรยากาศธรรมชาติและมีการออกแบบพื้นที่ที่เอื้อต่อการพักผ่อน เทศกาล "ภูผาม่าน เฟสติวล" เป็นตัวอย่างของงานที่ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยทำงาน เนื่องจากมีแนวเพลงที่เหมาะสมกับการผ่อนคลาย และมีโซนที่นั่งชมการแสดงที่ออกแบบให้เป็นกันเองและสะดวกสบาย (ภูผาม่าน เฟสติวล, 2568)

3) **กลุ่มครอบครัว:** ผู้เข้าร่วมในกลุ่มนี้มักมองหาเทศกาลที่สามารถเข้าร่วมได้ทั้งเด็กและผู้สูงอายุ เทศกาลที่ตอบโจทย์กลุ่มนี้มักต้องมีโซนกิจกรรมสำหรับเด็ก การแสดงที่เป็นมิตรกับทุกวัย และพื้นที่ที่สามารถใช้เวลาร่วมกันได้ เทศกาล "มหกรรมหมอลำเฟสติวล ‘ร้อยแก่นสารสินธุ์’" เป็นตัวอย่างของงานที่สามารถดึงดูดกลุ่มครอบครัวได้ดี เนื่องจากเน้นการอนุรักษ์ดนตรีหมอลำร่วมสมัยและมีบรรยากาศที่เป็นมิตรกับทุกวัย (ทรูไอดี, 2567)

ผลกระทบของเทศกาลดนตรี

เทศกาลดนตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ได้เป็นเพียงแค่กิจกรรมนันทนาการ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม การจัดเทศกาลที่ได้รับการออกแบบและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกที่ยั่งยืนให้กับพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน ผลกระทบบางด้านที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดงานเทศกาลก็ต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างรอบคอบ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนากับการลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น

1. ผลกระทบเชิงบวก

เทศกาลดนตรีสามารถส่งเสริมการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ วัฒนธรรม และการเสริมสร้างสังคม โดยเทศกาลที่มีแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นจะสามารถส่งเสริมผลกระทบเชิงบวกในระยะยาว

1) ด้านเศรษฐกิจ: เทศกาลดนตรีมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่อาจมีข้อจำกัดด้านแหล่งรายได้ การดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ที่สามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับธุรกิจในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านอาหาร การคมนาคม หรือสินค้าหัตถกรรม นอกจากนี้ เทศกาลยังช่วยกระตุ้นการจ้างงานในภาคบริการ เช่น การจัดการสถานที่ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และผู้ประกอบการอิสระที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดนตรี ซึ่งช่วยให้เกิดการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น (Andersson et al., 2012)

2) ด้านวัฒนธรรม: ในเชิงวัฒนธรรม เทศกาลดนตรีเป็นช่องทางสำคัญในการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางดนตรีของท้องถิ่น โดยเฉพาะดนตรีพื้นบ้านที่อาจถูกลดบทบาทลงในสังคมเมือง การบรรจุหมอลำร่วมสมัยและแนวดนตรีอีสานอินดี้ในเทศกาลทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอดนตรีพื้นบ้านในรูปแบบที่ร่วมสมัยทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น นอกจากนี้ การผสมผสานระหว่างดนตรีพื้นเมืองกับดนตรีแนวใหม่ยังช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสร้างสรรค์รูปแบบดนตรีที่หลากหลายมากขึ้น (สิริขญา คอนกรีต, 2558; Pitts, 2005)

3) ด้านสังคม: เทศกาลดนตรียังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เข้าร่วม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มีความสนใจร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่

เป็นมิตรช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน นอกจากนี้ การจัดเทศกาลที่มีโซนสำหรับครอบครัวและพื้นที่สำหรับผู้เข้าร่วมที่มีความต้องการแตกต่างกัน ช่วยให้เทศกาลสามารถรองรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและลดช่องว่างระหว่างวัยในสังคม อีกทั้ง เทศกาลดนตรียังสามารถเป็นเวทีที่ช่วยกระตุ้นจิตสำนึกต่อประเด็นทางสังคม เช่น การลดขยะในงานเทศกาล การสนับสนุนศิลปินท้องถิ่น และการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เอื้อต่อความยั่งยืนในระดับชุมชน (Laing & Mair, 2015; Brennan et al., 2019)

2. ผลกระทบเชิงลบ

แม้เทศกาลดนตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะสร้างประโยชน์ในหลายมิติ แต่ก็อาจปฏิเสธได้ว่าการจัดงานลักษณะนี้ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบในด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดความเสียหายในระยะยาว การพิจารณาและแก้ไขปัญหาล่าช้าอย่างเป็นระบบจะช่วยให้เทศกาลสามารถเติบโตอย่างยั่งยืน และยังคงเป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่ก่อให้เกิดภาระเกินควร

1) ด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดเทศกาลดนตรีในพื้นที่ธรรมชาติส่งผลโดยตรงต่อสภาพแวดล้อม ทั้งในแง่ของขยะ การใช้ทรัพยากร และมลพิษทางเสียง การสะสมของขยะจากบรรจุภัณฑ์อาหาร ขวดเครื่องดื่ม และวัสดุที่ถูกทิ้งอย่างไม่เป็นระเบียบเป็นปัญหาสำคัญที่พบได้ในแทบทุกเทศกาล แม้ว่าผู้จัดงานจะมีมาตรการจัดการขยะ เช่น การใช้ถังขยะแยกประเภท หรือรณรงค์การลดใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว แต่ปัญหานี้ยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะเมื่อมีผู้ร่วมงานจำนวนมากและไม่มีการควบคุมที่เข้มงวด (Brennan et al., 2019) และนอกจากนี้ การจัดเทศกาลในพื้นที่ธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ หุบเขา หรือริมแม่น้ำโขง อาจทำให้เกิดแรงกดดันต่อระบบนิเวศ เช่น การเสื่อมสภาพของดินจากการเหยียบย่ำ การทำลายพืชพรรณ และการรบกวนสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การใช้พลังงานไฟฟ้าในปริมาณสูงเพื่อรองรับเวทีแสดงสดและระบบเสียงยังเป็นอีกปัจจัยที่อาจเพิ่มภาระต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในกรณีที่ใช้เครื่องปั่นไฟหรือพลังงานที่ไม่ยั่งยืน (Andriolo & Gonçalves, 2023) นอกจากนี้ มลพิษทางเสียงที่เกิดจากระดับเสียงของดนตรีและความคึกคักของผู้เข้าร่วมอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบและสัตว์ป่าในพื้นที่ธรรมชาติ หากไม่มีมาตรการควบคุมระดับเสียงและการกำหนดเวลาแสดงที่เหมาะสม อาจเกิดปัญหาการรบกวนในระยะยาว (Hudson et al., 2015)

2) ด้านสังคม

เทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมที่รวมผู้คนจำนวนมากไว้ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติดและการบริโภคแอลกอฮอล์เกินพอดี แม้เทศกาลหลายแห่งจะมีมาตรการป้องกัน เช่น การตั้งจุดตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายและการควบคุมอายุของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่การลักลอบนำสารเสพติดเข้าสู่งานเทศกาลยังคงเป็นปัญหาที่พบได้ในระดับสากล (Olsen et al., 2022) นอกจากนี้ การดื่มแอลกอฮอล์อย่างหนักอาจนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าว ความรุนแรง และอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกพื้นที่จัดงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผู้ที่ขับขียานพาหนะหลังจากการบริโภคแอลกอฮอล์ ส่วนอีกปัญหาที่สำคัญคือประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัย โดยพบว่าการจัดเทศกาลดนตรีในหลายพื้นที่มีการเฝ้าระวังการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นในบริเวณที่มีความแออัด หรือในพื้นที่ที่ไม่มีการควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง (Fileborn et al., 2020) ปัจจัยเสี่ยง เช่น การดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไปและการอยู่ในพื้นที่ที่มีการควบคุมความปลอดภัยต่ำ อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การคุกคามทางเพศ หรือพฤติกรรมทางเพศโดยไม่ได้รับความยินยอม นอกจากนี้ การเข้าร่วมงานเทศกาลยังอาจเป็นช่องทางให้เยาวชนเข้าถึงแอลกอฮอล์และพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมในระยะยาวหากไม่มีมาตรการป้องกันที่เหมาะสม

แนวทางการจัดการเทศกาลดนตรีอย่างยั่งยืน

เทศกาลดนตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถพัฒนาให้เป็นกิจกรรมที่ยั่งยืนได้ โดยเน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การควบคุมปัญหาทางสังคม การสนับสนุนชุมชน และการออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย แนวทางเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ยังสร้างคุณค่าให้กับเทศกาลในระยะยาว

1. การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การจัดเทศกาลดนตรีให้อยู่ในแนวทางที่ยั่งยืนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการขยะ การใช้พลังงานสะอาด และการรักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ การดำเนินมาตรการอย่างรอบคอบและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้เทศกาลสามารถลดผลกระทบด้านลบและเพิ่มความยั่งยืนให้กับกิจกรรมเหล่านี้ได้

1) **การจัดการขยะและส่งเสริมการรีไซเคิล:** เทศกาลดนตรีมักสร้างขยะจำนวนมากจากบรรจุภัณฑ์อาหาร ขวดเครื่องดื่ม และวัสดุเหลือใช้จากกิจกรรมภายในงาน แม้จะมีการติดตั้งถังขยะแยกประเภทในหลายเทศกาล แต่ขยะที่ถูกทิ้งอย่างไม่เป็นระเบียบและไม่ได้รับการคัดแยกยังคงเป็นปัญหาสำคัญ การตั้งจุดคัดแยกขยะที่เข้าถึงได้ง่ายและมีป้ายสื่อสารที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถแยกขยะได้ถูกต้อง นอกจากนี้ กลยุทธ์การให้แรงจูงใจ เช่น การคืนเงินมัดจำเมื่อส่งคืนขวดพลาสติก หรือการให้ส่วนลดค่าเครื่องดื่มสำหรับผู้ที่น่ามาขณะมาใช้ซ้ำ สามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Brennan et al., 2019)

2) **การลดการใช้พลาสติกแบบครั้งเดียว:** พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว เช่น หลอดพลาสติก ถ้วยพลาสติก และภาชนะบรรจุอาหาร เป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมในเทศกาลดนตรี การกำหนดนโยบายห้ามใช้พลาสติกแบบครั้งเดียว และสนับสนุนให้ใช้วัสดุทางเลือกที่สามารถย่อยสลายได้ เช่น ภาชนะที่ทำจากขานอ้อยหรือไบโอสถาปสามารถช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในระยะยาว นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมพกภาชนะและกระบอกน้ำมาเองก็เป็นแนวทางที่ช่วยลดการใช้พลาสติกอย่างมีประสิทธิภาพ (Andriolo & Gonçalves, 2023)

3) **การใช้พลังงานสะอาดและระบบประหยัดพลังงาน:** งานเทศกาลดนตรีจำเป็นต้องใช้พลังงานจำนวนมากในการให้แสงสว่าง ระบบเสียง และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดการใช้พลังงานเกินจำเป็นและเพิ่มการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การเปลี่ยนไปใช้พลังงานสะอาด เช่น การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ หรือการใช้เครื่องปั่นไฟที่ประหยัดพลังงานสามารถช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การใช้หลอดไฟ LED บนเวทีและจุดบริการต่าง ๆ ยังช่วยลดการใช้พลังงานไฟฟ้าและต้นทุนในระยะยาว (Hudson et al., 2015)

4) **การจัดการน้ำและลดมลพิษทางน้ำ:** งานเทศกาลดนตรีที่จัดใกล้แหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำหรือทะเล อาจสร้างปัญหาน้ำเสียและขยะที่ไหลลงสู่ระบบน้ำหากไม่มีมาตรการจัดการที่เหมาะสม การติดตั้งระบบกรองน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ การใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการรณรงค์ให้ผู้เข้าร่วมระมัดระวังการทิ้งขยะลงแหล่งน้ำเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ นอกจากนี้ การแจกคู่มือการอนุรักษ์น้ำและการตั้งป้ายเตือนเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำภายในงาน สามารถช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้เข้าร่วม (Laing & Mair, 2015)

5) การรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม: การสร้างจิตสำนึกให้กับผู้เข้าร่วมเทศกาลเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของขยะและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ภายในงาน เช่น ป้ายข้อมูล เวิร์กช็อปเกี่ยวกับการรีไซเคิล หรือกิจกรรมสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม การส่งเสริมให้เทศกาลดนตรีกลายเป็นพื้นที่ที่สนับสนุนแนวคิด "Zero Waste" โดยลดขยะที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด จะช่วยให้เทศกาลเป็นกิจกรรมที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว (Borges et al., 2021)

2. การควบคุมปัญหาสังคม

การควบคุมปัญหาสังคมในเทศกาลดนตรีเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและมีความสุขสำหรับผู้เข้าร่วมงาน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อป้องกันและลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น การใช้สารเสพติด การบริโภคแอลกอฮอล์เกินพอดี และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การจัดการที่มีประสิทธิภาพในด้านเหล่านี้จะช่วยลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์และทำให้เทศกาลดนตรีเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม

1) การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับครอบครัวและผู้ที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์: เทศกาลดนตรีที่ออกแบบให้มีพื้นที่เฉพาะสำหรับครอบครัวและกลุ่มผู้ที่ไม่ต้องการสัมผัสกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถช่วยลดปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคแอลกอฮอล์ในงาน เช่น การทะเลาะวิวาทหรือพฤติกรรมไม่เหมาะสม การจัดโซนพิเศษที่ปลอดจากแอลกอฮอล์ โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้จำหน่ายหรือบริโภคแอลกอฮอล์ จะช่วยให้ผู้ที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ดนตรีในบรรยากาศที่สงบสามารถเข้าร่วมงานได้อย่างสบายใจ นอกจากนี้ การส่งเสริมแนวทาง "ดนตรีปลอดภัย" โดยให้ทางเลือกสำหรับผู้ที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การจัดจำหน่ายเครื่องดื่มทางเลือกที่ไม่มีแอลกอฮอล์ภายในงาน ยังเป็นอีกแนวทางที่ช่วยลดการพึ่งพาแอลกอฮอล์และส่งเสริมบรรยากาศที่เป็นมิตรต่อทุกกลุ่มวัย (Packer & Ballantyne, 2011)

2) การตรวจสอบการใช้สารเสพติดและการรณรงค์ให้ความรู้: การตั้งจุดตรวจสอบสารเสพติดและระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดสามารถช่วยลดปัญหาสุขภาพในเทศกาล การตรวจสอบอุปกรณ์และสัมภาระของผู้เข้าร่วมก่อนเข้างาน และการติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยง ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบนำสารเสพติดเข้าสู่พื้นที่จัดงาน นอกจากนี้ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของสารเสพติดผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น โปสเตอร์ การบรรยาย หรือแคมเปญออนไลน์ จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับอันตรายของ

สารเสพติดและการบริโภคแอลกอฮอล์ที่มากเกินไป การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือทางการแพทย์ภายในงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านสุขภาพและความปลอดภัยก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยลดความเสี่ยงของปัญหานี้ได้ (Hudson et al., 2015)

3) **การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และลดพฤติกรรมเสี่ยง:** การเพิ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ในเทศกาลดนตรีสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการบริโภคแอลกอฮอล์หรือสารเสพติด กิจกรรมเวิร์กช็อปทางดนตรี การสร้างงานศิลปะ หรือการแสดงดนตรีแนวทดลองที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ จะช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่สร้างสรรค์มากขึ้น นอกจากนี้ การจัดโซนนั่งนอนทานอาหารที่สนับสนุนกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น โชนโยคะ การเต้นรำ หรือกิจกรรมกีฬากลางแจ้ง จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมใช้พลังงานในทางที่เป็นประโยชน์ และลดโอกาสของพฤติกรรมเสี่ยงในงานเทศกาล (Borges et al., 2021)

3. การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น

เทศกาลดนตรีที่ยั่งยืนต้องเป็นมากกว่างานดนตรี แต่ควรเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นและสามารถใช้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวได้ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในเทศกาลดนตรีสามารถช่วยสร้างประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมการพัฒนาในระยะยาว

1) **การส่งเสริมสินค้าและบริการในท้องถิ่น:** หนึ่งในวิธีที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นคือการให้โอกาสแก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ในการนำเสนอสินค้าและบริการในเทศกาล ผู้จัดงานสามารถจัดพื้นที่ตลาดภายในงานเพื่อให้ผู้ผลิตในท้องถิ่นสามารถจำหน่ายสินค้าและบริการ เช่น อาหารพื้นเมือง หัตถกรรม และผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ให้กับธุรกิจขนาดเล็กและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น นอกจากนี้ การใช้วัตถุดิบจากผู้ผลิตในท้องถิ่นสำหรับบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มภายในงาน ยังช่วยสนับสนุนเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยให้มีช่องทางจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น (Frey, 1994)

2) **การสร้างรายได้หมุนเวียนให้กับชุมชน:** เทศกาลดนตรีสามารถเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญสำหรับชุมชนโดยตรงและทางอ้อม รายได้จากการจัดงานสามารถหมุนเวียนกลับไปสู่

ชุมชนผ่านการให้บริการที่พัก ร้านอาหาร และการขนส่งในท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมเทศกาลที่เดินทางมาจากพื้นที่อื่นมักต้องการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การเข้าพักในโฮมสเตย์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี การจัดเทศกาลในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เช่น ริมแม่น้ำโขง หรืออุทยานแห่งชาติ ยังสามารถช่วยให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน (Laing & Mair, 2015)

3) การสร้างความร่วมมือในชุมชน: เทศกาลดนตรีที่มีความยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน ตั้งแต่ผู้จัดงาน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ การออกแบบเทศกาลให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรม เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้าน หรือการมีส่วนร่วมของศิลปินท้องถิ่นในเวทีหลัก จะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เช่น การใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นในการสร้างเวทีหรือการตกแต่งพื้นที่จัดงาน ยังสามารถช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความยั่งยืนในการจัดงานได้ การส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการทำให้เทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว (Andersson et al., 2012)

4. การออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

การออกแบบกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญในการจัดเทศกาลดนตรีให้มีความยั่งยืนและครอบคลุมทุกกลุ่มผู้เข้าร่วม การทำให้ทุกกลุ่มสามารถเข้าร่วมและมีประสบการณ์ที่ดี จะช่วยให้เทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนโดยไม่จำกัดเฉพาะบางกลุ่มอายุหรือรสนิยมทางดนตรี การออกแบบกิจกรรมจึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายของผู้เข้าร่วม ซึ่งครอบคลุมทั้งวัยรุ่น วัยทำงาน ครอบครัว และผู้สูงอายุ แนวทางหลักที่สามารถนำไปใช้ได้มีดังนี้

1) การจัดเวิร์กช็อปดนตรีพื้นบ้าน: การจัดเวิร์กช็อปเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านเป็นหนึ่งในวิธีที่สามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมจากทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะในกลุ่มที่สนใจวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ดนตรีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การให้โอกาสแก่ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน เช่น การฝึกเล่นเครื่องดนตรีดั้งเดิมอย่างแคนหรือพิณ การร้องเพลงหมอลำ หรือการปรับเปลี่ยนบทเพลงดั้งเดิมให้เข้ากับดนตรีสมัยใหม่ จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางดนตรีท้องถิ่น นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ศิลปินพื้นบ้านหรือครูดนตรีจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน

และแลกเปลี่ยนความรู้ ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง

2) การออกแบบกิจกรรมสำหรับกลุ่มวัยรุ่น ครอบครัว และผู้สูงอายุ: การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมที่มีความต้องการที่แตกต่างกันเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เทศกาลดนตรีเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างและเข้าถึงได้สำหรับทุกวัย กลุ่มวัยรุ่นที่มักชื่นชอบดนตรีแนวร่วมสมัย เช่น EDM หรือฮิพฮอปสามารถดึงดูดให้เข้าร่วมงานได้โดยการนำเสนอการแสดงของศิลปินที่ได้รับความนิยม และการจัดกิจกรรมที่มีพลังงานสูง เช่น การแสดงแสงสีเสียง หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีแบบอินเทอร์แอคทีฟ สำหรับกลุ่มวัยทำงานและครอบครัว เทศกาลดนตรีควรมีโซนที่สงบ เช่น โซนดนตรีอะคูสติคหรือดนตรีเพื่อชีวิต ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถเพลิดเพลินกับดนตรีในบรรยากาศที่ผ่อนคลายมากขึ้น นอกจากนี้ การจัดพื้นที่สำหรับเด็กและผู้สูงอายุ เช่น โซนกิจกรรมที่มีกิจกรรมนันทนาการ หรือการจัดแสดงดนตรีพื้นบ้านในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ยังช่วยทำให้เทศกาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น

3) การผสมผสานแนวดนตรีหลากหลาย: การนำเสนอแนวดนตรีที่หลากหลายเป็นแนวทางที่ช่วยให้เทศกาลสามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมที่มีความชอบแตกต่างกัน การผสมผสานดนตรีพื้นบ้าน เช่น หมอลำและลูกทุ่ง เข้ากับดนตรีร่วมสมัย เช่น ฮิพฮอปหรือร็อก หรือดนตรีสากล ทำให้เทศกาลมีความหลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมได้ดีขึ้น การมีเวทีดนตรีที่นำเสนอแนวดนตรีต่าง ๆ พร้อมกัน ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเลือกชมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สอดคล้องกับรสนิยมของตน นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ศิลปินจากแนวเพลงต่าง ๆ ได้ร่วมกันสร้างสรรค์การแสดง เช่น การนำหมอลำมาผสมผสานกับดนตรีแจ๊ส หรือการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านในแนวเพลงร่วมสมัย ยังช่วยให้เทศกาลดนตรีมีเอกลักษณ์และน่าสนใจมากขึ้น แนวทางเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายแก่ผู้เข้าร่วม แต่ยังส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมผ่านดนตรี ทำให้เทศกาลกลายเป็นเวทีที่เปิดกว้างและมีความหมายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเทศกาลดนตรีในฐานะกิจกรรมนันทนาการที่ยั่งยืน

เทศกาลดนตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมมิติต่าง ๆ ของนันทนาการ ทั้งด้านการ

พักผ่อน การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของเทศบาลจำเป็นต้องพัฒนาไปสู่แนวทางที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้าร่วมงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาเทศบาลนครให้เป็นกิจกรรมนันทนาการที่ยั่งยืนควรให้ความสำคัญกับการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การลดผลกระทบเชิงลบ และการส่งเสริมความมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ดังนี้

1. การพัฒนาการจัดการเทศบาลนครในมิตินันทนาการอย่างยั่งยืน

การจัดการเทศบาลนครให้สอดคล้องกับแนวคิดนันทนาการต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานเป็นหลัก โดยเทศบาลที่ประสบความสำเร็จควรมีการออกแบบพื้นที่ให้ตอบโจทยกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น การจัดโซนสำหรับผู้ที่ต้องการพักผ่อน โซนสำหรับกิจกรรมที่มีความคึกคัก และโซนสำหรับครอบครัว ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเลือกประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำพลังงานหมุนเวียนมาใช้ การลดการใช้วัสดุแบบใช้ครั้งเดียว และการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยลดผลกระทบจากการจัดงาน ในขณะเดียวกัน การเสริมสร้างกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์นันทนาการที่มีความหมาย เช่น การผสมผสานดนตรีกับศิลปะชุมชนหรือกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้เทศบาลนครมีมิติที่ลึกซึ้งกว่าการเป็นเพียงงานแสดงดนตรีทั่วไป

2. การควบคุมและป้องกันปัญหาสังคมในบริบทของนันทนาการ

เทศบาลนครที่ดีควรเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน ดังนั้น การควบคุมและป้องกันปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด การบริโภคแอลกอฮอล์เกินขนาด และพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในบริเวณจัดงาน การออกแบบมาตรการที่ชัดเจน เช่น การกำหนดโซนปลอดแอลกอฮอล์ในบางพื้นที่ การตั้งจุดตรวจสอบความปลอดภัย และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ จะช่วยลดปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ การพัฒนากิจกรรมนันทนาการที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเพลิดเพลินกับเทศกาลโดยไม่ต้องพึ่งพาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสารกระตุ้น เช่น การเพิ่มกิจกรรมศิลปะ หรือการจัดพื้นที่สำหรับการพูดคุยและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม จะช่วยให้เทศบาลนครเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างและปลอดภัยสำหรับทุกคน

3. การสนับสนุนและส่งเสริมชุมชนในฐานะหุ้นส่วนนันทนาการ

เทศบาลนครที่ยั่งยืนควรเป็นงานที่สร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรายได้ แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นผ่านดนตรีและ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การเปิดโอกาสให้ศิลปินพื้นบ้านหรือกลุ่มเยาวชนในชุมชนได้มีเวทีในการแสดงออก จะช่วยให้เทศกาลกลายเป็นพื้นที่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการจัดโซนจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น หรือการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และการเดินทางในท้องถิ่น จะช่วยให้รายได้หมุนเวียนอยู่ในชุมชน ทำให้เทศกาลดนตรีไม่ได้เป็นเพียงงานบันเทิง แต่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่น

4. การออกแบบเทศกาลดนตรีที่ตอบโจทย์มิตินันทนาการสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย

เทศกาลดนตรีที่มีความยั่งยืนต้องสามารถรองรับความต้องการที่หลากหลายของผู้เข้าร่วมงาน การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับมิตินันทนาการของแต่ละกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและครอบครัวในช่วงกลางวัน และกิจกรรมดนตรีที่มีบรรยากาศผ่อนคลายในช่วงเย็น จะช่วยให้เทศกาลเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมทุกช่วงวัย การผสมผสานแนวดนตรีที่หลากหลาย เช่น หมอลำ ดนตรีสากล และดนตรีอินดี้ จะช่วยให้เทศกาลมีความน่าสนใจสำหรับกลุ่มคนที่มีรสนิยมทางดนตรีที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การเพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการที่ไม่เกี่ยวข้องกับดนตรีโดยตรง เช่น โชนศิลปะ การทำงานฝีมือ หรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพและการผ่อนคลาย จะช่วยให้เทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมที่มีความครอบคลุมและเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองไปพร้อมกับความบันเทิง

5. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมนันทนาการ

เทศกาลดนตรีที่ยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การจัดงานสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของทุกฝ่ายได้อย่างสมดุล ภาครัฐสามารถสนับสนุนในด้านนโยบายและมาตรการที่เอื้อต่อการพัฒนาเทศกาลให้เป็นกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ขณะที่ภาคเอกชนสามารถมีบทบาทในการให้ทุนสนับสนุนและส่งเสริมการตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพของงานเทศกาล ในขณะที่ภาคประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและดูแลให้เทศกาลมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้เทศกาลดนตรีสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

6. การวิจัยและพัฒนามิตินันทนาการในเทศกาลดนตรี

เทศกาลดนตรีควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมงาน แนวโน้มของอุตสาหกรรมดนตรี และแนวทางในการลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละเทศกาลจะช่วยให้ผู้จัดสามารถออกแบบกิจกรรมได้ตรงกับความต้องการของผู้เข้าร่วมมากขึ้น นอกจากนี้ การประเมินผลกระทบของเทศกาลดนตรีในระยะยาว เช่น ผลกระทบต่อชุมชน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาเทศกาลดนตรีให้สอดคล้องกับแนวคิดนันทนาการที่ยั่งยืน การวิจัยที่ครอบคลุมในมิติเหล่านี้จะช่วยให้เทศกาลดนตรีกลายเป็นกิจกรรมที่สามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับภูมิภาค

สรุป

เทศกาลดนตรีเป็นกิจกรรมนันทนาการที่มีบทบาทสำคัญทั้งในเชิงสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยเป็นพื้นที่สำหรับการพักผ่อน การสร้างประสบการณ์ร่วม และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงผู้คนจากหลากหลายกลุ่มเข้าด้วยกัน โดยเทศกาลดนตรีสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านนันทนาการของผู้เข้าร่วม ทั้งในมิติของการผ่อนคลายจากชีวิตประจำวัน การแสดงออกทางอารมณ์ และการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม นอกจากนี้ เทศกาลดนตรีในภาคอีสาน ได้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานดนตรีพื้นถิ่นเข้ากับดนตรีร่วมสมัย ซึ่งช่วยสร้างอัตลักษณ์เฉพาะของเทศกาลและสามารถดึงดูดผู้เข้าร่วมได้หลากหลาย อย่างไรก็ตาม เทศกาลดนตรียังคงเผชิญความท้าทายในด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการรักษาสมดุลระหว่างมูลค่าทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสภาพปัจจุบันเทศกาลดนตรีในภาคอีสานมุ่งเน้นไปที่รายได้จากการขายบัตรและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ เป็นหลักมากกว่าจะเป็นแหล่งนันทนาการเพื่อการพักผ่อนที่แท้จริง ซึ่งอาจจะปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาวได้ ดังนั้น การพัฒนาเทศกาลดนตรีให้สอดคล้องกับหลักการของนันทนาการที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของเทศกาลดนตรีในฐานะกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- โจงเจียม มิวสิค แคมป์. (2568). โจงเจียม มิวสิค แคมป์ (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก <https://web.facebook.com/profile.php?id=61553725435609>
- จิตสุภาเมืองแมน และสันติธร ภูริภักดี. (2566). อิทธิพลขององค์ประกอบภูมิทัศน์เทศกาลต่อประสบการณ์ที่น่าจดจำของผู้เข้าร่วม: กรณีศึกษา เทศกาลดนตรีเคทเอ็กซ์โป. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 29(2), 111-126.
- ชาคริต รถทอง. (2561). ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้าชมงานเทศกาลดนตรี EDM. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต*. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทฐไธดี. (2567). "เต๋า ภูศิลป์" ระดมหมอลำชุดใหญ่ ม่วนจอยส่งท้ายปี "มกรรมหมอลำเฟสติวัล ร้อยแก่นสารสินธุ์"(อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก https://music.trueid.net/th-th/detail/N4bv1ZZ1EK64#google_vignette
- ไทบ้านแลนด์. (2568). ไทบ้านแลนด์ (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก https://web.facebook.com/TaibaanLand/?locale=th_TH&_rdc=1&_rdr#
- ธรรมยุทธิ จันทรทิพย์ และพรพรหม ชมงาม. (2565). กระบวนการตัดสินใจซื้อที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการเข้าชมเทศกาลดนตรีของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 36(3), 24-42.
- นพมาศ ยศเรศ และสันติธร ภูริภักดี. (2567). ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในการเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 6(4), 129-138.
- แนวหน้า. (2567). 'Movie On The Hillครั้งที่ 5' ตอน...รอบ กอง FRIEND กาง เต็น นอน (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก https://www.naewna.com/entertain/833375#google_vignette
- ประกายกาวิล ศรีจินดา ภูวพงษ์ ภูมราพันธุ์ เจตรินทร์ ยะแสง และสนธิ์คพร จันนงเยาว์ และนภาพักดี จักบุท. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารตราสินค้าของเทศกาลดนตรีบิกแมนเท่น มิวสิคเฟสติวัล. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 5(1), 37-46
- แฝด มิวสิคเฟสติวัล. (2568). แฝด มิวสิคเฟสติวัล (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก <https://web.facebook.com/faadmusicfestival>

- ภูผาม่าน เฟสติวล. (2568). *ภูผาม่าน เฟสติวล (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก <https://web.facebook.com/profile.php?id=61556525021425>
- เมธัส มะกล้าทอง มนต์ธัช มะกล้าทอง และเกริดา โคตรชาวี. (2567). การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเมืองผ่านเทศกาลศิลปะ อาหาร และดนตรี. *วารสารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, 3(1), 42–57.
- รุ่งลติศ จตุรไพศาล และสมสุข หินวิมาน. (2567). รถม้า: สื่อการแสดงพื้นบ้านในการสืบทอดประเพณีประติมากรรมของกลุ่มวัยรุ่นอีสาน. *มนุษยศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 25(1), 104-133.
- ไร่ทองสมบูรณ์คลับ. (2567). *Love Fest Thailand "Music on the Hill 2024" (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก <https://web.facebook.com/tsc28>
- วัชรารณ จุลทา. (2566). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย กรณีศึกษา: เทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 16(1), 1–14.
- สิทธิณี เกตุจินดา นริศรา ต่อกุญ พรทิพย์ สาตรา และพีระพงษ์ สอนทวี. (2567). รถม้าอีสาน: การปรับตัวและการให้ความหมายของอัตลักษณ์อีสาน. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์*, 2(2), 116-165.
- สิริขญา คอนกรีต. (2558). ดนตรี เทศกาล และอาชีพในเพลงลูกทุ่ง: อัตลักษณ์และการต่อรองของคนอีสาน. *วารสารอักษรศาสตร์*, 44(2), 71–102.
- หมอลำม่วนแลนด์ มิวสิคเฟสติวล. (2568). *หมอลำม่วนแลนด์ มิวสิคเฟสติวล (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก https://web.facebook.com/morlammuanland.musicfestival/?locale=th_TH&_rdc=1&_rdr#

ห้วยไร่ อีหลีน่า Festival. (2568). ห้วยไร่ อีหลีน่า Festival (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก

https://web.facebook.com/p/%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B9%84%E0%B8%A3%E0%B9%88-%E0%B8%AD%E0%B8%B5%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B5%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%B2-Festival-61555865727286/?locale=th_TH&_rdc=1&_rdr#

Abreu-Novais, M., & Arcodia, C. (2013). Music festival motivators for attendance: Developing an agenda for research. *International Journal of Event Management Research*, 8(1), 34-48.

Andersson, T. D., Armbrecht, J., & Lundberg, E. (2012). Estimating use and non-use values of a music festival. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 12(3), 215-231.

Andriolo, U., & Gonçalves, G. (2023). Impacts of a massive beach music festival on a coastal ecosystem—A showcase in Portugal. *Science of the Total Environment*, 861, 160733.

Ballantyne, J., Ballantyne, R., & Packer, J. (2014). Designing and managing music festival experiences to enhance attendees' psychological and social benefits. *Musicae scientiae*, 18(1), 65-83.

Barbarian. (2568). อีสานใต้มีวลิตเฟส (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก

https://web.facebook.com/Barbarian.LandMusicFestival/?_rdc=1&_rdr#

Big Mountain Music Festival. (2568). *Big Mountain Music Festival* (อินเทอร์เน็ต).

เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก
https://web.facebook.com/bigmountainmusicfestival/?_rdc=1&_rdr#

Borges, A. P., Cunha, C., & Lopes, J. (2021). The main factors that determine the intention to revisit a music festival. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 13(3), 314-335.

- Bowen, H. E., & Daniels, M. J. (2005). Does the music matter? Motivations for attending a music festival. *Event Management*, 9(3), 155-164.
- Brennan, M., Scott, J. C., Connelly, A., & Lawrence, G. (2019). Do music festival communities address environmental sustainability and how? A Scottish case study. *Popular music*, 38(2), 252-275.
- Brown, A. E., & Sharpley, R. (2019). Understanding festival-goers and their experience at UK music festivals. *Event Management*, 23(4-5), 699-720.
- Czikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: Harper & Row.
- Fileborn, B., Wadds, P., & Tomsen, S. (2020). Sexual harassment and violence at Australian music festivals: Reporting practices and experiences of festival attendees. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 53(2), 194-212.
- Frey, B. S. (1994). The economics of music festivals. *Journal of cultural Economics*, 18, 29-39.
- Gibson, C., & Connell, J. (2016). *Music festivals and regional development in Australia*. Routledge.
- Hudson, S., Roth, M. S., Madden, T. J., & Hudson, R. (2015). The effects of social media on emotions, brand relationship quality, and word of mouth: An empirical study of music festival attendees. *Tourism management*, 47, 68-76.
- Karlsen, S., & Brändström, S. (2008). Exploring the music festival as a music educational project. *International Journal of Music Education*, 26(4), 363-373.
- Laing, J., & Mair, J. (2015). Music festivals and social inclusion—the festival organizers' perspective. *Leisure Sciences*, 37(3), 252-268.
- Leenders, M. A., van Telgen, J., Gemser, G., & Van der Wurff, R. (2005). Success in the Dutch music festival market: The role of format and content. *International Journal on Media Management*, 7(3-4), 148-157.

- Li, Y. N., & Wood, E. H. (2016). Music festival motivation in China: Free the mind. *Leisure Studies*, 35(3), 332-351.
- Markusen, A., & Gadwa, A. (2010). *Creative placemaking. National endowment for the Arts*. White paper for The Mayor's Institute on City Design, Washington, DC.
- Megatix. (2567). คอนเสิร์ต เขาลั่น Khao Lun Concert 2024 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก <https://megatix.in.th/events/khao-lun-concert-2024>
- Nanglen Music Festival. (2568). Nanglen Music Festival 2024 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก https://web.facebook.com/nanglenmusicfestival/?_rdc=1&_rdr#
- Olsen, A., Wong, G., & McDonald, D. (2022). Music festival drug checking: evaluation of an Australian pilot program. *Harm Reduction Journal*, 19(1), 127.
- Packer, J., & Ballantyne, J. (2011). The impact of music festival attendance on young people's psychological and social well-being. *Psychology of Music*, 39(2), 164-181.
- Pieterse, J. N. (2019). Globalisation as hybridisation. In *Postmodern Management Theory*. Routledge.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (2013). The experience economy: past, present and future. In *Handbook on the experience economy*. Edward Elgar Publishing.
- Pitts, S. E. (2005). What makes an audience? Investigating the roles and experiences of listeners at a chamber music festival. *Music and letters*, 86(2), 257-269.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon Schuster.

Rimpha Music Festival. (2568). รีมฟามิวสิคเฟสทีวัล (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 268 จาก

https://web.facebook.com/RIMPHAMUSICFESTIVAL/?locale=th_TH&_rdc=1&_rdr#

Robertson, R. (1995). *Glocalization: Time-space and homogeneity-heterogeneity*. Global Modernities/Sage.

Scott, A. J. (2000). *The cultural economy of cities: Essays on the geography of image-producing industries*. Sage.

Stebbins, R. A. (2007). *Serious leisure: A perspective for our time*. Transaction Publishers.

Stokes, M. (2004). Music and the global order. *Annual Review of Anthropology*, 33(1), 47-72.

Wilks, L. (2011). Bridging and bonding: Social capital at music festivals. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 3(3), 281-297.